

Alla Rusnak
*Doctor of Economic Sciences, Full Professor,
Professor at the Department of Economics
Kherson Educational-Scientific Institute
of Admiral Makarov National University of Shipbuilding*

Руснак А.В.
*д.е.н., професор, професор кафедри економіки
Херсонського навчально-наукового інституту
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-100>

MAIN MODELS OF NATIONAL INNOVATION SYSTEMS OF THE WORLD COUNTRIES

ОСНОВНІ МОДЕЛІ НАЦІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ КРАЇН СВІТУ

Сучасний етап розвитку економіки – це період фундаментальних змін розвитку, що обумовлений широким поширенням глобалізаційних процесів, інформаційно-технологічним проривом і розгортанням четвертої промислової революції [1, с. 37].

Глобалізація, сприяючи стрімкому поширенню й просуванню інформації та технологій, має і певні негативні наслідки, що проявляються в:

- посиленні циклічного характеру відтворення, що пов'язується з утворенням геоeкономіки (економічна система з пульсуючими межами);
- появі наднаціональних відтворювальних потоків, котрі охопили фінансову сферу, що призвело до створення геофінансової системи й до появи значної кількості віртуальних фінансів;
- поглибленні нерівномірності економічного розвитку, обумовлене виділенням країн, які лідирують у сфері новітніх технологій;
- розширенні засобів впливу на світовому ринку, що проявилось у зміні місця країн у міжнародному поділі праці, при одночасному зростанні ролі фінансово-економічної та науково-інтелектуальної складових [2].

Тому в умовах переходу до інноваційної моделі розвитку економіки будь-яка держава повинна виконувати функцію не тільки управління національним господарством і захисту позицій країни в світовому співтоваристві, але й забезпечення сталого розвитку при входженні до світової геополітичної системи як рівноправного партнера.

Інноваційні системи країн різноманітні. Узагальнюючи існуючі у науковій літературі точки зору, слід виділити інноваційні системи, які існують на макро-, мезо-, мікро- й локальному рівнях. На макрорівні мова йде про світову інноваційну систему, міжнародні та транснаціональні системи, які є її компонентами, а також про національну інноваційну систему (НІС). На мезорівні виділяють регіональні інноваційні системи, на мікрорівні – галузеві (кластерні) інноваційні системи, а на локальному рівні – інноваційну систему конкретного підприємства.

Національні інноваційні системи окремих країн істотно відрізняються одна від одної, що проявляється у виборі пріоритетів і завданнях інноваційного розвитку, механізмах взаємодії приватного і державного сектора, значення великого і малого

бізнесу, співвідношення фундаментальних і прикладних досліджень і розробок, динаміки розвитку і галузевій структурі інноваційної діяльності [3].

Відповідно до цього у світовій практиці виділяється декілька основних моделей національних інноваційних систем: євроатлантична, східноазійська, альтернативна інноваційна система та модель «потрійної спіралі» (табл. 1).

Таблиця 1

Моделі національних інноваційних систем провідних країн світу

Модель	Характеристика	Країни використання
Євроатлантична	Модель повного інноваційного циклу (від виникнення ідеї до введення товару у виробництво). У цій моделі представлені всі компоненти структури інноваційної системи: фундаментальна та прикладна наука, дослідження, розробки, запуск продукції у виробництво	Великобританія, Німеччина, Франція
Східноазійська	Засновані на цій моделі інноваційні системи майже повністю позбавлені компонента «фундаментальна наука»	Японія, Південна Корея
Альтернативна	Використовується переважно в країнах, які не володіють значним потенціалом у галузі фундаментальної та прикладної науки, які не мають багатих запасів сировини, технологій їх переробки. У таких інноваційних системах слабо представлений чи взагалі відсутній високотехнологічний компонент. Країни цієї групи у своїй інноваційній політиці наголошують на підготовці кадрів у сфері економіки, фінансів, менеджменту, соціології та психології праці. Велика увага приділяється підготовці менеджерів місцевих представництв транснаціональних корпорацій, міжнародних банків, міжнародних політичних структур	Таїланд, Чилі, Туреччина, Португалія
Модель «потрійної спіралі»	Істотно відрізняється від перелічених вище як структурою НІС, а й механізмом взаємодії її окремих елементів. Основою моделі є синтез низки соціологічних теорій, використання аналогій з біологічних наук, а також подібність завдання відносного руху трьох тіл, яка не має загального рішення (але можливі приватні рішення для деяких конкретних початкових умов)	США

Аналіз кількох десятків моделей НІС як для розвинених країн, так і для країн, що розвиваються, зокрема й для України показує, що розглянуті системи відрізняються кількістю елементів, наявністю чи відсутністю зв'язків між елементами, силою зв'язків, а також відкритістю або закритістю щодо міжнародного інноваційного середовища. Тобто, відсутнє цілісне бачення НІС як такої, її елементів та їх взаємодії [4].

На нашу думку, наявність великої кількості різноманітних моделей НІС пояснюється двома основними причинами: 1) різним рівнем соціально-економічного розвитку країн; 2) відсутністю узгодженого розуміння поняття системи. При цьому загальним для НІС є те, що вони формують таку систему взаємин між наукою, промисловістю і суспільством, в якій інновації є основою розвитку економіки.

Література:

1. Інституціональна модель інноваційної економіки: колективна монографія / за ред. В.І. Ляшенка, О.В. Прокопенка, В.А. Омеляненка. НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2019. 327 с.
2. Клімова Г.П. Особливості моделей національних інноваційних систем. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/Klimova.pdf>.
3. Броницький О. Сучасне суспільне відтворення і роль у ньому господарської культури. *Соціальна економіка*. 2008. №1-2. С. 66-79.
4. Андрощук Г.О., Давимука С.А., Федулова Л.І. Національні інноваційні системи: еволюція, детермінанти результативності. Київ, 2015. 512 с.